

RESSORGIMENT

SUMARI: s drets dels pobles a la llibertat. — L'homenatge a Jacint Verdaguer.
EJ — Jocs Florals de la Llengua Catalana: Discurs Presidencial, Flor
Natural, Englantina d'Or, Viola d'Or i d'Argent i Discurs de Gràcies. — JORDI ARQUER:
Un amic de Catalunya: Gutierre Tibón. — Teatre Català. — Serra-Moret a Xile. — Noti-
ciari de Mèxic. — Notícies

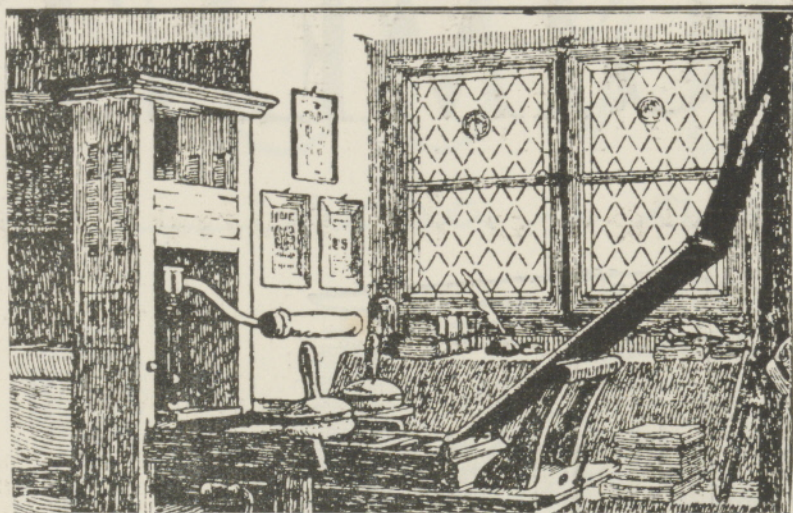
GRAVATS: Barcelona vista dels jardins de Montjuïc estant. — Buenos Aires: El mo-
numental edifici Cavanagh. — Carrer de les Candeles a la Barcelona antiga. — La presa
de Camarasa als rius Noguera-Pallaresa i Segre

JUNY 1945 * OFICINES: PERGAMINO 244 - BUENOS AIRES * NUMERO 347

(Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N.º 177.989)

LA IMPRENTA FONTANA DE JOSEP FONTANA I FILLS ES, D'ANTIC, BONA AMIGA DEL POBLE CATALA' CARRER PERÚ 796, BS. AIRES, U.T. 33-5974

Sastreria Joaquim Pastells
SARMIENTO 773 Tel. 31-4324

Cuines econ. Torradors GISPERT GNS
B. DE IRIGOYEN 972 Tel. 23-3240

Tintoreria «LOS 3» Matriche, Aragonès i Cia.
LEZICA 4469 Tel. 60-1827

Assegurances - Pere Cerezo
MORETO, 188

Josep Barons, pedicur
SARMIENTO 833 Tel. 35-0161

Sigueu previsors. Feu-vos socis del
"MONTEPIO DE MONTSERRAT"
MISIONES 141 Quota mensual \$ 2.50

U. T. 35 - 0873

Badaló

A. FELIU BADALÓ & CIA.
ÓPTICA - FOTOGRAFIA - ORTOPÈDIA

Fabricació de tota classe de
cristalls per a corregir
els defectes visuals.

Revelacions i còpies foto-
gràfiques en el dia.

FAIXES ortopèdiques de
vestir i Braguers.

LAVALLE 962

NEULES, CUCURUTXOS, «OBLEAS»,
«CUBANITOS» i VIENESES ABADAL
BOMBONS estil Viena

Ramon Abadal i Cia

Bmé. Mitre 4260
BUENOS AIRES
U.T. 60 Caballito, 7098

Institut Llonch de Fontova

Directora: Fca. LLONCH de FONTOVA
30 Anys d'Ensenyança Professional

Tall i Confecció

Des dels primers mesos l' alumna pot
tallar i confeccionar els seus vestits.

Cotilles i Faixes, inclús ortopèdiques Capells

Curs pràctic sense teoria.
Preparam per a l'Ingrés a casa de Modes

Labors i Glenceria

Dibuix - Pintura - Música

Cursos abreujats per a professionals.
Exàmens lliures.

Atorguem Diplomes

(Mencionant aquesta revista gaudirà
d'un descompte en la mensualitat)

Sol·liciti informes a:

Rivadavia 1966 U. T. 48, Pasco 1852

Recorden:

Una gran Floreria moderna
al servei del Bon Gust

Montserrat Bartrés
Professora

TEORIA - SOLFEIG - PIANO

Ensenyança Especialitzada per a Infants

LLIÇONS A DOMICILI

Sarandí 1309, dep. 64. Bs. Aires

RESSORGIMENT

ANY XXX

BUENOS AIRES, JUNY 1945

Núm. CCCXLVII

El dret dels pobles a la llibertat

ACABADA la guerra a Europa amb l'anihilament dels règims totalitaris implantats per Mussolini i Hitler, comencen a sorgir els conflictes entre els pobles oprimits i els seus opressors. Síria i el Líban han obert el foc, i és indubtable que seguiran llur exemple altres pobles amb tant dret com aquests països a gaudir d'un règim de llibertat i de govern propi.

Era de preveure aquest esclat. També en acabar la guerra del 14 va produir-se un moviment semblant. Els pobles d'Orient: Egipte, l'Índia, Birmània, l'Irak, entre altres, van alçar-se contra els seus dominadors, corregué la sang i l'esperit d'independència s'estengué considerablement. Aquesta recrudescència d'ara dels problemes nacionalistes, de llibertat nacional, ja fou prevista per un home tan entès com Summer Welles qui en un dels seus comentaris periodístics del mes de març proppassat ja advertí que "immediatament després de la terminació d'aquesta segona guerra mundial resultarà inevitable un moviment de lliberació encara més poderós entre els pobles d'Orient" que aquell dels anys 20 i següents. I afegia Welles que ara aquests pobles, i d'altres amb els mateixos drets, no es donarien per satisfets amb simple promeses. I preveient el perill, l'estadista nord-americà indicava la conveniència de crear un organisme internacional que tingués prou força i prou autoritat per evitar el probable alçament general, violentíssim, d'aquells pobles. Segons ell, això ho podria aconseguir una comissió internacional davant la qual foren "directament responsables totes les potències colonials i que tindria facultats de decidir en tots els assumptes relatiu als pobles dependents". I suggeria Welles que, en acabar la guerra, a tots aquells pobles dependents que l'esmentada organització internacional considerés que eren capaços de gaudir de govern propi, "hauria de concedir-se'ls d'immediat el dret a donar-se llur propi governament". I que en aquells altres pobles considerats que no tenen encara la preparació necessària, "els governs estrangers que hi tenen hegemonia ho haurien de demostrar davant l'esmentada comissió o organització internacional a la qual haurien d'assegurar, ensems, que administren la regió o el país de què es tracti per a beneficiar als nadius, i que els prepara per a l'exercici de llur autonomia o independència". I acabava el seu treball dient que aqueix organisme internacional hauria d'establir aquests principis permanents: "que tots els pobles, com tots els individus, tenen el dret inherent a la llibertat d'acord amb la llei, i que fins que aquesta

llibertat no pugui ser disfrutada, les potències que administren a les poblacions dependents han d'ésser responsables davant l'opinió pública de tot el món, per mitjà de l'organisme ecumènic, dels actes que realitzin en compliment de llurs obligacions com mandatàries".

Els bons propòsits de Welles no han pas trobat encara el ressò necessari, i la guerra ha acabat i allò que ell preveia i anunciava ha esclatat amb violència.

És de tot punt inajornable que la veu d'aquest home preclar, una de les personalitats més eminentes dels Estats Units i una de les autoritats més grans del món en aquestes qüestions dels drets i deures dels pobles, sigui escoltada i que les potències triomfadores enfoquin aquest afer amb la ferma decisió de donar-li una solució satisfactòria. Ghandi té profetitzat que si no es dona satisfacció als pobles d'Orient en llurs clams de llibertat, esclatarà una conflagració encara més violenta i sagnant que la passada.

Es evident que no n'hi ha prou amb haver guanyat la guerra les democràcies si aquestes no saben assegurar-se la pau. I la pau no serà possible mentre hi hagi pobles que romanguin a mercè de llurs opressors. La teoria de Summer Welles, xopa d'humanitat, fóra una solució justa, noble i equitativa. No s'oblidi que la primera guerra mundial va ser provocada ja per un problema de llibertat nacional; que el braç que va determinar, a Sarajevo, l'esclat de la conflagració, era el braç armat d'un patriota que demanava justícia per al seu poble, oprimat, i que per bé que aquesta segona guerra no fou desfermada pels pobles oprimits, en el fons també fou provocada per un problema semblant de llibertat car Hitler pretenia dominar el món i establir-hi el seu sistema de govern dins el qual els pobles i els homes es mourien segons la seva llei i la seva voluntat omnímoda. I el món s'alçà en defensa de la llibertat dels homes i dels pobles que Hitler volia aterrar.

Però l'obra d'alliberament no serà acabada i sempre hi haurà el perill de noves conflagracions si les democràcies o els pobles aliats no estableixen un sistema o un mètode pràctic, semblant al que indica Summer Welles, o un altre que el superi, si és possible.

Si es persisteix en l'error de la pau imposada pels aliats en la primera guerra; si no desapareixen els imperialismes i hom no dona aplicació justa a les paraules llibertat, justícia i equitat, ja es tracti d'homes o de pobles, el món romandrà exposat a noves guerres i a noves hecatombes com la que Europa acaba de sofrir.

L'homenatge a Jacint Verdaguer

ELS cent anys de la naixença de Jacint Verdaguer, el poeta genial autor, entre tantes obres d'alta vàlua, dels poemes "L'Atlàntida" i "Canigó", han estat celebrats pels catalans de Buenos Aires gràcies al Casal de Catalunya, entitat organitzadora de l'acte que va

efectuar-se el dilluns 28 de maig proppassat en el teatre Alvear d'aquesta capital.

Aquesta vegada la collectivitat catalana ha respost a la crida del Casal i als imperatius del patriotisme. El teatre era ple de gom a gom. La vida i l'obra

de Mossèn Cinto són recordades evidentment encara pel nostre poble i admirades i estimades per les actuals generacions.

La festa va començar fora d'hora, amb retard inexplicable, la qual cosa féu que acabés massa tard.

En obrir-se la cortina de l'escenari el públic va meravellar-se de veure al bell mig, sobre un pedestal, la figura gegantina de Verdaguer amb un llibre obert a les mans, obra escultòrica de singular valor artístic que es deu a Jordi Casals. El posat humil del gran poeta i la semblança, fidelíssima, donen una idea clara, magnífica, de l'esperit i el caràcter del més excels dels poetes catalans. Al peu del monument foren col·locats bonics rams de flors i una corona exornada amb una cinta dels colors nacionals de la nostra pàtria. El públic sabé apreciar l'esforç de l'artista i li dedicà una perllongada ovació, aplaudiment que es renovà en ésser col·locada la corona amb la llaçada catalana.

El president del Casal, doctor Artur Meyer, va iniciar la festa amb unes paraules adequades, explicatives de la significança de l'homenatge que hom retia al geni immortal de Verdaguer. Seguidament, el reverend Marcel·lí Boixader va llegir-ne la biografia amb arrellec de cites cronològiques dels triomfs literaris aconseguits. D'aquesta comesa de mossèn Boixader, desglossem unes pa-

raules intempestives, pronunciades després de la lectura, sobre la persecució de què fou objecte Verdaguer i amb les quals l'orador tractà de justificar-la. La protesta silent i el grau d'estupor amb què el públic va rebre la declaració del reverend s'exterioritzaren després durant l'interval en els comentaris dels assistents a l'acte.

Concepció Badia, l'artista de la veu, intèrpret exquisida de la cançó popular, va delectar-nos amb un recull de composicions d'Alió, Sunyer, Casals, Millet, Tomàs, Pahissa i Pujols, totes elles sobre lletra de Verdaguer. Foren especialment aplaudides "L'Hostal millor" d'Ernest Sunyer (que hagué de repetir-se), i "Adéu de les fades" (fragment del poema simfònic "Canigó"), de Jaume Pahissa.

Tant la preclar intèrpret com la senyora d'Almirall, que l'acompanyà a piano, foren molt aplaudides.

En la segona part, un cor de veus femenines de l'Orfeo Català, dirigit aquesta vegada pel mestre Pahissa, va cantar "La filla de Maria", de Nicolau, i un fragment del "Canigó", de Pahissa.

Seguidament l'actor argentí Enrique de Rosas va recitar tres composicions poètiques de Verdaguer, traduïdes al castellà per Martí-Muntaner i Lluís Guarner.

Margarida Xirgu, la il·lustre actriu de nacionalitat catalana, recità tres poesies de Mossèn Cinto en el seu idioma original.

I, per últim, l'Orfeo Català, amb la cooperació d'elements de l'Institut de Divulgació Musical Argentí, desenvolupà una part de concert. Dirigit pel seu director efectiu, mestre Ernest Sunyer, va executar el "Cant a la Senyera", de Lluís Millet, i sota la direcció del mestre Jaume Pahissa va cantar obres de Segalés. Sunyer, Pahissa i Vives amb lletra del poeta homenatjat.

La interpretació, en conjunt, excel·lent; és just que remarquem la bellíssima execució de "L'Emigrant", per la secció d'homes del nostre Orfeo, pulcríssima, gairebé diríem perfecta. L'emocionant cançó hagué de repetir-se, davant l'actitud de l'auditori que no es cansava d'aplaudir al mestre Pahissa i als ben disciplinats cantaires.

Els Jocs Florals de la Llengua Catalana

A Bogotà, capital de la república de Colòmbia, s'han celebrat aquesta vegada els Jocs Florals de la Llengua Catalana, any cinquè de la seva celebració a Amèrica i vuitanta-setè de la seva restauració.

Com en les celebracions anteriors a Buenos Aires, Mèxic, Santiago de Xile i L'Havana, la d'enguany ha constituït una festa major de l'esperit i un important acte d'expansió de la nostra cultura i dels ideals de llibertat de la nostra pàtria.

El teatre Colón de Bogotà presenta, el diumenge 13 de maig a la tarda, un aspecte magnífic en el moment d'iniciar-se la festa. L'himne colombià es fa sentir mentre dues nenes catalanes posen un bell ram de flors al peu de la bandera del país acollidor.

De seguit el doctor Antoni Tries, president de la Comissió Organitzadora del certamen, declara obert l'acte.

El professor Francesc de S. Aguiló, secretari de la Comissió Organitzadora, llegeix les adhesions entre les quals cal esmentar les següents: Ministre d'Educació, Director d'Extensió Cultural i de Belles Arts, Ministeri de Relacions, Municipi de Bogotà, Acadèmia de la Història, Universitat Catòlica, Ambaixada dels Estats Units, bon nombre de significades personalitats colombianes: literats, polítics, catedràtics, etc., i gairebé totes les institucions catalanes de pertot Amèrica.

Pere Comes i Calvet, que exerceix de secretari del Jurat Qualificador, dona

lectura a la Memòria i fa conèixer el Veredict. La Flor Natural és concedida a "Complanta d'Amor", poesia original de Josep Carner-Ribalta, resident a Nova York. En representació d'ell, el doctor Tries recull el premi i va oferir-lo a la que serà proclamada Reina. Aviat apareix aquesta del braç del doctor Tries mentre és executada una marxa del mestre Jesús Ventura i el públic dempeus aclama la Reina. Ja al seu tron, és proclamada Reina de la Festa la senyora Joana Abadias d'Espanya. L'escenari presenta un magnífic conjunt una vegada la Reina ha pres possessió de la presidència i la Cort d'Amor li forma escorta.

Es llegida la composició premiada.

De seguit, el President del Jurat Qualificador, senyor Josep M. Capdevila, llegeix el seu discurs.

Després continua la lectura del Veredict i són cridats els altres autors premiats. (En el número proppassat de "Ressorgiment" publicarem el Veredict).

Són llegides les composicions premiades amb l'Englantina i la Viola. Són llegits també fragments d'altres treballs premiats i de "Canigó", de Mossèn Cinto.

El tenor Ernesto Baraya, de l'Opera Nacional, canta "L'Emigrant" i el cor dels catalans bat d'emoció i d'enyorrança.

Antonio Gómez Restrepo, il·lustre literat colombià, membre del Jurat Qualificador, llegeix el discurs de gràcies. Acabada la lectura, el President del Ju-

rat pronuncia les paraules "queda closta la festa" i va a oferir el braç a la Reina. Es forma la comitiva, i Reina, Cort d'Amor, Jurat Qualificador i representants baixen de l'escenari mentre les notes de l'himne català "Els Segadors" ressonen en la sala i, tothom dempeus, comença una ovació que no s'apaivaga fins que la comitiva ha sortit del teatre.

Festa magnífica, esplèndida, de la qual Bogotà no n'oblidarà el record amb facilitat.

A les nou del vespre fou servit a l'Hotel Granada el tradicional Sopar dels Jocs, que oferí la Reina de la Festa i que va constituir una gran reunió social i de confraternitat colombiano-catalana.

La Comissió Organitzadora dels Jocs Florals va tenir una bella idea en editar un llibre i repartir-lo el dia de la Festa. El llibre conté una breu notícia sobre l'origen dels Jocs Florals: una biografia i retrat de mossèn Jacint Verdaguer; un fragment del poema "Canigó" amb la corresponent traducció al castellà pel poeta colombià Nicolás Bavona Posada; el Veredict; el discurs presidencial, amb la traducció al castellà per Juan Manuel Arrubla; els tres premis ordinaris: Flor Natural, Englantina i Viola, també amb la traducció en vers castellà per Bavona Posada; el discurs de gràcies i la llista dels treballs rebuts, que passen de noranta. Tot plegat un bell volum d'unes vuitanta pàgines.

DISCURS PRESIDENCIAL

A vegades l'atzar ens dona boniques escaïences: n'és una haver de celebrar el centenari de Verdaguer en terres americanes que havien estat el somni de la seva joventut.

Un amic de Colòmbia, Joaquim Rubió i Ors, aconseguia restaurar l'antiga festa dels Jocs Florals de Barcelona. Instaurada en 1393, a imitació del Consistori de Tolosa, pel Rei Joan I, "l'amador de la gentilesa", enaltida pel Rei Martí, i descrita per Enric de Villena en temps de Ferran d'Antequera; aqueixa Festa tenia per Rubió i Ors, en aquells dies del XIX en què la cultura s'imbuïa emotivament d'història, un prestigi que el dugué a voler que la vella festa revivís, i que amb ella els trobadors també tornessin a nova vida, i amb ells hi tornés la llengua antiga que molts tenien per morta a la bellesa artística. Així la festa del Gai Saber fou restaurada en 1859, presidida per Manuel Milà. Aviat els Jocs Florals s'estengueren a València, i es celebraren a moltíssimes ciutats i viles catalanes. Fins a l'excés. Fins a un excés que va motivar la sàtira de Santiago Rusinyol, amurada de bon humor i de bonhomia. La festa, sense perdre mai aquell aire d'alegria, ha tingut les seves crisis. Però les ha resistides. El bon sentit de la tradició venturosament ha estat més vigorós que les lleugeres demolidores. I ho dic així perquè sovint he vist el gust del canvi, la improvisació enlluernada, sostenir en literatura, en filosofia, en dret, en política, l'enderrrocament de tradicions i obres constituïdes, sense capacitat per poder-les substituir. És fàcil de destruir. Però saber mantenir les institucions, saber donar-les nova vida amb canvis adients, saber conservar amb amor i renovar amb prudència, és ben difícil, i reclama una profunda bona fe, una llarga preparació i una atenta experiència. El gran bisbe Torres i Bages, en la seva "Tradició Catalana" ens donava el camí. Sense el punt de partida de la tradició aniríem només a improvisacions de tota mena.

Aquesta festa dels Jocs de Barcelona donà el primer triomf literari a Verdaguer, l'any 1865. Enguany celebrem el centenari de la naixença del gran poeta.

Ell comparegué a la festa aristocràtica, que es celebrava a la sala gòtica del Consell de Cent, veritable fill de la pagesia, amb la barretina musca, a recollir els premis. Hi recollí admiració i aplaudiments. Marian Aguiló signé el seu gran amic des d'aleshores. I al cap de poc, a la mateixa Barcelona, Frederic Mistral augurava el gran poeta que Verdaguer seria. L'ambient, a més, era propici a un poeta que llaurava en una masia:

Poeta i llaurador so,
i faig la feina tan neta
que llauro com a poeta
i escric com a llaurador".

En aquells dies Gaston París, en els seus estudis sobre l'èpica francesa, i Milà i Fontanals en els seus sobre la castellana, seguint les teories de Herder i Wolf, creien en l'origen popular d'aquesta poesia, encara que Milà i Fontanals afeblís la hipòtesi fent veure que el romancer no tenia l'antiguitat que li atribuïen. Lamartine saludava l'aparició de "Mireia", i al seu autor com un geni camperol. "Has feta una obra mestra —li deia—; és espontània; això no es pot repetir; no intentis més poemes; deixa la ploma i empunya, com feies abans, la podadora". Hi havia un culte per la poesia del poble, per la música del poble, per les seves llegendes i contalles, pels seus proverbis, pel seu llenguatge. Podia haver-hi en aqueixa tendència alguna cosa errada. L'ànima de Rousseau hi palpitava. Mes, en canvi, s'airejava el concepte de la cultura; ja no es reclòia als recintes aviciats de les aules, ni s'accontentava de produir un art estèril de saló. Existia una cultura popular abans negligida i gairebé desconeguda. Aleshores era acollida i estimada. Aleshores les cançons i danses populars eren acollides dins la música de Grieg i dins la naixent música russa. I mentre a Catalunya, Milà i Aguiló aplegaven el romancer, un compositor humil, en Pep Ventura, o, com li deien, en Pep de Figueres, seguia amb la seva cobla les fires i festes dels pobles de l'Empordà i donava a les sardanes melodies i caïences de les cançons del poble.

Verdaguer, com Mistral, no es deixà dur pels tòpics rousseauïans de la incultura inspirada. Fou un home d'estudi.

Només amb gran estudi, que tingué sempre lluny de la pedanteria, podia compondre els poemes "L'Atlàntida" i "Canigó", i la seva extensíssima obra mística. Però encara que en l'obra de Verdaguer l'artista hi té més part de la que sembla a primera vista, i encara que en algunes estrofes de "Canigó" i de "L'Atlàntida" arriba a un preciosisme, sempre té el nervi de la llengua viva i parlada. Fou una poesia que el poble se la féu seva de seguida. I en això Verdaguer s'avenia a una de les modalitats de la cultura catalana antiga. La filosofia de Lluïll, escrita en llengua vernacla, plena d'"exemples"; a vegades novel·lada com en "Blanquerna" o en el "Llibre de les Meravelles", probablement compost en l'ambient escolàstic de París; a vegades exposada en proverbis, arbres simbòlics i personatges al·legòrics, tenia sempre un aire de poble; filosofia franciscana, era escrita per als grans i per als petits. Els reis del casal d'Aragó, com ens ho conta Muntaner, sabien conviure amb la gent més humil. La filosofia moral i política d'Eiximenis, per les seves formes expositives tenia el mateix caient que la lul·liana. I la predicació de Sant Vicenç Ferrer feia arribar a la gent senzilla de la manera més planera i gràfica, els misteris del dogma o la crítica més pintoresca dels costums que pretenia esmenar.

La poesia de Verdaguer, a vegades és serena, d'un candor i d'una limpidesa que recorda les "Fioretti" o les pintures del Giotto i de Fra Angèlic, i a vegades és pregonament torbada; però sempre és elegiaca, "enyorívola". Podia ben dir, "sentint cantar un rossinyol":

rossinyol de la boscuria,
jo com tu so enyoradís.

Mes al capdavant de cada elegia veiem un horitzó de llum i de consol. La mateixa "Atlàntida" és una elegia gegantina al continent que s'enfonsa, i al capdavant es veuen les veles de Colom amb aires a l'Amèrica. "Canigó" és una elegia on diu adéu a les aloges que poblaven les valls i goles pirinenques, i acaba amb la visió de Catalunya que ha d'estendre's "per terra i mar", a Mallorca, a València:

ja t'és petit per tron el Pirineu;
per ésser gran avui te despertares
a l'ombra de la Creu.

Quan a les velleses li vingué damunt una de les persecucions més tenebroses, Verdaguer es girava a la resignació, a l'esperança. Quin misteri els darrers anys de Verdaguer! Quina incomprensió més espessa el voltava! A vegades ens sembla que calia que ell accedís. Sí, però havia d'accedir al manicomí que li destinaven. A vegades sospitem que Verdaguer tenia millors solucions; i pots ser oblidem que els seus perseguidors estaven infatuats de poder, i no s'haurien satisfet sinó amb la humiliació i la mort en vida del poeta. Deixem aquest punt en el misteri d'on tampoc el sabia treure. De fet, acabades les notes dels "Inni Sacri" de Manzoni i de les "Harmònies" de Lamartine, el món catòlic tenia, com a poetes màxims, en la segona meitat de segle, a part dels moments de "sagesse" de Verlaine i de la prosa lírica de Bloy, el poeta de Provença, Frederic Mistral, i els poetes de Catalunya Jacint Verdaguer i Miquel Costa i Llobera.

Els Jocs Florals seguiren amb moments de Crisi, però tingueren poetes com Maragall, Costa i Llobera i Alcover, que feien honor al títol de Mestre en Gai Saber. Mes una tradició viva com aquesta també comporta els seus canvis. Així podem observar que en els programes de les festes ja comencen d'entrar-hi obres de més extensió, novel·les, estudis històrics i

Un aspecte de la ciutat de Barcelona, capital de la nostra pàtria, copsat dels jardins de Montjuïc estant. — Fotog. Escolà, per a "Ressorgiment"

de crítica literària, i obres de filosofia. Des del començament ja s'endevina aqueixa tendència, resseguint els volums que publicava el Consistori de Barcelona. Abans s'exigia que els treballs fossin inèdits, ara ja alguns d'admeten publicats dins un termini. És una suggerència del Dr. Antoni Trias, que faig meua, i probablement us hi adherireu: —¿No seria l'hora ja de donar un tomb al certamen de manera que, sense perdre el seu caràcter líric, amb els tres premis ordinaris, oferís un conjunt de les activitats artístiques, erudites i científiques de l'any a Catalunya? Naturalment que de seguida han de sorgir dificultats i han de venir les deficiències, les omissions, les injustícies inevitables. Però un dia s'ha de veure el promedi del bon rendiment.

Algú potser somrigui, no diré sense motiu: —Ara veieu! aqueixos catalans es troben en l'exili; han tingut amics en aqueixes terres gentils, els han donat una bona acollida; però la forta simpatia que sentin per aqueixos països acollidors, no lleva que estiguin en l'exili, no lleva que Catalunya es trobi en mans dels seus enemics més furients i desaprensus; i encara fan projectes per l'esdevenir!

—Teniu raó, els diríem.— Però si no tinguéssim aqueixa fe, és que ja no creuríem en la justícia. Perquè Catalunya, en la part dolorosa de la seva història, no demana sinó justícia. Si la història de cada poble té un sentit, Catalunya és la terra de la llibertat. El poder dels reis hi tenia límits, uns límits estrictes com a la mateixa Anglaterra; i quan conqueria València, com a primera cosa li constituïa corts i llibertats per al seu govern. I els bons reis d'Aragó sentien com el seu poble. Comença el conflicte en pujar la casa d'Antequera. D'aleshores ençà, Catalunya és de més en més oprimida; però ha lluitat i lluitarà infatigablement en defensa d'uns drets imprescriptibles. De tots els governs del centre, el de l'última República, en algun dels seus homes més eminents, tal vegada fou l'únic que tingué consciència del camí de grandesa que s'oferia representant la tradició de les antigues Espanyes, amb una varietat que, reconeguda i admesa, enrobustiria la unió en aquelles coses d'interès de tota Ibèria. És la viva diversitat cantada per Maragall en el seu "Himne Ibèric". Per prejudicis d'educació, encara aqueixa possible grandesa, aqueixa veritat viva no és compresa per alguns espanyols. Però el dia que es desfacin dels tòpics d'una història d'Espanya falsejada pel centralisme, el dia que s'estudii la veritable història, Espanya entera tornarà a les seves tradicions de grandesa, que havia deixades en malhora per seguir els camins de la decadència.

Catalunya no demana per ella sinó el que demanaria en justícia qualsevol país, si l'hi preniem: un govern propi en aquelles coses que són només d'interès propi; l'estudi i foment de la pròpia cultura; una Església que sigui veritable Església, i no un exèrcit d'ocupació enemiga pagat amb trenta monedes. Digueu si això que demanem no és de justícia.

Però també els catalans hem de pensar en una justícia interior; ens hem de dirigir a nosaltres mateixos i fer memòria un cop més dels defectes i vicis que ens consumen.

Els pitjors enemics d'un poble, no són exteriors; hem de cercar-los a dins. I els trobarem en els seus descuits i vicis i defectes. No siguem negligents en l'esmena. Sapiguem que el triomf definitiu de Catalunya depèn principalment que cada català triomfi de si mateix, i es comporti dignament com a home i com a fill de Catalunya. Pensem en l'esmena. Recordem que el mateix daler de llibertat, sovint ens pren un caient d'anarquia. Per això ens és difícil d'evitar la discòrdia. Amem la llengua i volem que la respectin, però sovint no la respectem i la tornem, a força d'espontaneïtat i franquesa, en l'ús i en el escrits, baixa o blasfematòria. I hem tingut en descuit servir pro-

fusament a l'estranger els mitjans de conèixer en els seus variadíssims aspectes la nostra cultura vella i nova. A vegades veiem homes d'estudi estrangers, que s'esforcen per conèixer-la debatent-se amb una documentació insuficient. És que sovint hem clos els estudis en aules tanca-des, com si fossin secrets, i hem fet unes edicions, acurades i exigües, que semblen clandestines. Seria llarga en aqueix punt, la llista de les culpes. Val més que anem a l'esmena i fins convertim en instrument de difusió i estudi aqueixa antiga festa dels Jocs Florals a la qual hem d'infondre nova vida,

Josep Maria Capdevila

Flor Natural

COMPLANTA D'AMOR

(Fragments)

II

Rosa de carn suau avui badada
devora els meus sentits en frenesí,
per què has viscut fins ara aponcellada
com la flor més secreta del destí?

Per què pàl·lida, al lluny, tot just
estrella, fins suava, en tremolor
restares, insegura i marcessible,
esqualida promesa de l'Amor?

Per què, difosa llum, idea abstrusa,
poruga romanies en la nit
—o incerta nebulosa al cel confusa!—
com paraula imminent que no s'ha dit?

Talment com fas avui, tot llum, tot
en flor, t'escau badar-te vora meu!
Ara ets bé com et cal: amorosida,
dolça de gest i esguard, tendra de veu.

Desclosa en el meu bleix que et
ets, nua, tota tu un aclariment:
la flor sense secret, l'estrella pura,
el signe de l'Amor al firmament.

Si fores fins adés sols utopia
i avui, dins ta llangor, realitat,
per què no em deixes creure cada dia,
amada, que ets amor d'eternitat?

Convulsa i delirant, exsangüe, lassa,
la garba del teu cos és paradís;
en ell la llum no mor, el temps no passa,
l'esguard hi és la claror, el bes, l'encís.

I tal és son poder, beutat rosada,
que el teu desig m'apar amor certer
quan tota amorosida, flor esbadada,
et beso, extenuada de plaer.

VIII

De ta boca el meu bes clou la musica
i el silenci transforma en un nou cant.
Amarat de cançó a ta veu replica
i es torna melodia aletejant.

Miracle de l'Amor que tot ho altera!
Mon bes pren dels teus llavis la cançó
es confon un instant en cançó vera
i torna el que fou cant bes de dolçor.

IX

Com zig-zag d'un llampec en la
que ratlla la negror de flanc a flanc,
així et brilla argentat damunt la testa
el ràpid guspireig d'un cabell blanc.

—Senectut! Senectut! dius amb veu
que mor, abans de nèixer, amb ton sospir.
En tant, pels teus ulls clars una ombra
i embolcalla el teu cos en dens sofrir.

Mes l'amor que és etern i tot ho
i l'ombra coltelleja amb sa claror,
ton cos, transfigurat, per mi il·lumina

com tempesta de llum dins la negror:
lluient, com viu llampec, tantost fulmina
esplet de joventut i formosor.

X

L'efímer jorn d'avui passa anyalment
i amador dissortat que el temps governa,
deixa cada any un bes, tímidament,
al llustre de ta carn clara i superna.

No temis, però, amor, que sa besada
la rosa del teu cos desfulli breu.
Cada pètal d'un any que tomba, amada,
destilla el seu perfum a dintre teu.

Talment com flò innumerable s'és
per llegà a Primavera etern perfum,
ton cos, amb ses belleses i sa llum,

suau, va concedint la gran florida
en fèrvid holocaust a aquella vida
de l'ànima eternal que no es consum.

J. Carner-Ribalta

Englantina d'Or

L'ALTRE ENYOR

Terra d'atzar, indiferent xopluc
i tu, cansada i erta llunyania,
guerra, menant els corbs a confraria
mort, amb els teus alans sense lladruc:

¿seré tornat al viure benastruc
a aquell redós d'una collada pia,
davant la meva mar de cada dia,
entre l'arbós, el romaní i el bruc?

¿I encar veuré, sota calitges somes,
les corrues de pins damunt les comes,
el blat espès, la vinya a farbalans?

¿I hauré talment, en renovada festa,
l'estiu en una ambosta de ginesta
i l'advent en un pom de gallarans?

II

Però qui lluny del tros nadiu s'allara
¿com pervindria a l'absolut retorn?
Poc topará sa juvenesa encara,
feliç, ardent i bornejant al born.

Serà l'amic dins una fossa avara,
parla i costum sollats en el trastorn,
irat el crim al peu mateix de l'ara
i senyalat de sang cada encontorn.

El tirànic plaer, que ja s'esgota,
sent aprensiu que del castell dessota
inermé, innúmer s'arrossega el plany.

Encar, però, que el nou destí s'apressa,
ja mon indret és buit del que vaig ésser
i jo, remot, l'he clapejat d'estrany.

III

No em vull dissoldre en un enyor
[de mi
o d'hores del passat mal capdellades:
bé cal que en mes magnífiques estades,
enyor, enyor, et vulguis expandir.

I tanmateix, en mon passat mesquí,
un somni clar no fou del tot debades,
i en aquest davallant de mes anyades
només que per son raig em sé delir.

Per l'afalac d'un temps no passo
[pena:
és goig no mai hagut el que ara omplena
de fantasmes i cants ma solitud:

Catalunya irreal, mon cor t'honora,
com mai primera, per tot temps senyora,
amb naus d'afany i torres de virtut.

IV

Oh tu, pura en mes dolces vagaries,
per l'odi invulnerada i la temor,
jo sé que radiant existiries
mal que fos l'únic que et retés honor.

Vindràs en ignorades agonies
per incontables pensaments d'amor,
per nits de vetlla i afanyosos dies:
i de tu, de tu sola tinc enyor.

Oh sapient, oh universal, oh justa,
triga, si cal, per ésser més augusta,
com encara atuída pel flagell.

Que poc serà perduda cap batalla
si sofríssim el dol i l'acaballa
sota el plec mai no vist de ton mantell.

Viola d'Or y d'Argent

POEMA DE RUT

(Comença aquest poema amb la descripció
del paisatge i dels costums orientals. Rut
canta unes boniques cançons, i s'estableix
un diàleg entre la mare i la filla al qual
segueix una magnífica narració.)

(Fragment)

—T'he sentit cantar, filla. Ta veu, sovint avara,
avui tenia un so d'esquella i aigua clara.

—Per què esteu agençant aquest vestit de lli?

—La cançó que cantaves era una ala florida,
una corona al mur de la nit adormida.

—La cançó que jo canto potser es marcirà en mi.

—Quan la nit és tranquil·la, Booz no es mou de l'era.

—Per què voleu ungir la meva cabellera?

—Booz dorm a la vora d'una pila de blat.

—Mare, per què em lleveu de tota vestidura?

—Així t'ablamaràs com una flama pura
a l'hora que ell destreni la teva soledat.

—Tota jo m'estremeixo. —Ta boniquesa esclata:
les teves mans, Rut, semb'en llançadores de plata
i el teu cos resplendeix com el tronc d'un til·ler.

—A la veu de Booz hi ha la terra desperta.

—A cada genoll tens, Rut, una rosa oberta.

—Booz fa una gran ombra de pòrtic i llorer.

—Ara baixaràs, Rut, devers les eres, sola.

—Dintre la meva sang hi ha una por de corol·la.

—Pel somni de Booz ja marxa el teu futur.

—Els arbres del vial són una alta muralla.

—La lluna de les eres fins al teu front davalla.

—La nit fereix mon flanc amb estrelles d'atzur.

Damunt de tota cosa el silenci s'afua,
desplega lentament una gran ala nua
on cauen els estels, el misteri i el rou.

Dalt dels cims fogallegen alimares enceses,
sonen corns de pastors, a regulars represes,
i la plana contesta amb el bramul d'un bou.

La figura de Rut avança, lluminosa,
per la deserta nit. La càlida filosa
de l'aire suaument gira a les seves mans.
Gira i fila la boira d'un somni llegendari
que s'enrotlla, invisible, en son cor solitari
fins a fer-ne un feixuc cabdell de diamants.

A la cara de Rut baixa la nit serena.
Tota branca voldria afeixugar sa treua
amb les joies madures de ses fruites de sol.
Per les altures roda una còsmica marxa.
Cada arbre llança l'ombra d'una lleugera xarxa
als peus de Rut. Sanglota el cant d'un rossinyol.

Nimbada de celístia i lenta de temença,
Rut volta i volta l'era. Una tèbia ona immensa
es romp dintre son ànima, presa d'eternitat.
I tot ella present la distància daurada,
l'horitzó sense vent i una aurora esbullada
per les tranquil·les flames del foc immaculat.

Oh déu de sang quieta, cos de boira i collita,
Booz, clar patriarca que dorm una infinita
paciència de rius i d'espigues astrals!
Pare cast com la neu, estimat de cisternes
i núvols, a sa barba, encesa de lluernes,
es precipita l'aigua dels nous dies lustrals.

Viu a les seves mans l'espasa del solstici,
tremola en els seus llavis un gran bes gentilici,
el seu front és un camp de sorpresos ocells.
I a son pit esquinçat per un somni de relles
hi gemega una font de nocturnes roselles
on els ulls de Rut brillen com pàl·lides anells.

Una por verda i núbil s'esmuny en la nit blava.
A les sines de Rut, l'ocell de la sang clava
son porfidiós bec de famèlic corall.

L'aire nupcial dansa amb silencis de molsa.
Les muntanyes estenen una gran ombra dolça
al damunt de Booz, que dorm sense abrigall.

Planen damunt de l'era geòrgiques cantúries.
Als ulls oberts de Rut, les novelles centúries
s'anuncien amb astres de verge resplendor.
Vora els peus de Booz ella jeu, arraulida.
Sota la seva túnica, d'alta lluna ferida,
tot el seu cos es plany com solc sense llavor.

L'agulla de la son, enfilada amb tenebres,
va cosint lentament ses daurades palpebres
i els eixams del silenci volen devers el cim
radiós de son ànima de muntanya apacible.
L'àngel de les esquelles se li acosta, invisible,
i li posa a la boca un musical raïm.

La lluna allarga branques amb dolçors de promesa.
Els lliris es redrecen com clarins de puresa
i plouen salms de neu a les fulles dels oms.
Es fonen amb la terra les estrangeres ombres.

Dins el terral batega un presagi de nombres
i l'horitzó reté respostes de coloms.

Ella és tota la nit, la lenta nit llaurada
d'esperances i estels, la terrestre aliada
d'obscures mans que duu l'alba d'odres vermells!
Oh riuada de brins per son ànima oberta!
Rut és com tota l'herba, tota l'herba desperta.
Sent la mà de Booz damunt dels seus cabells.

I del bes que rep s'alcen els arcs de les anyades
per on lentes desfilen innúmeres ramades
de dies taciturns. Quins madurs sols totals
il·luminen la tomba on son ànima verda
rebé dards de cel per la més fina esquerdada!
Booz és un autumne amb daurats ulls vernal.

Com una llum atònita el cos de Rut es corba
als braços de Booz. Espiga dura i orba
que fa de sa caiguda batec i ascensions.
I el panteix de la terra, de la terra profunda,
damunt d'ella regolfa i obscurament la inunda
amb un vast alè tebi de generacions.

DISCURS DE GRÀCIES

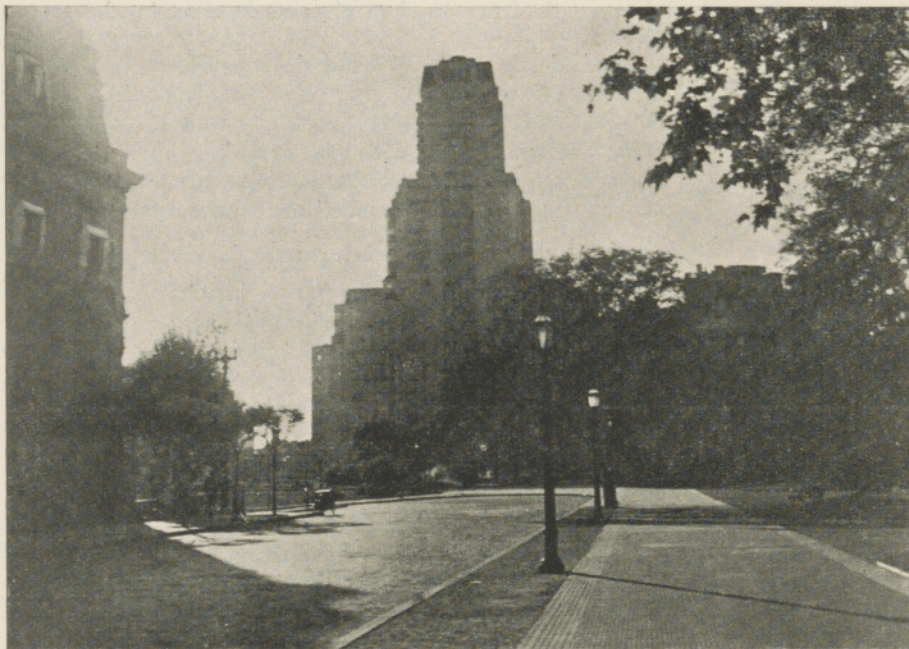
(Fragment)

Sin duda extrañaréis mi presencia en este sitio con el carácter de Mantenedor en los primeros Juegos Florales de Cataluña que se celebran en esta ciudad. Yo tampoco imaginé nunca que me tocaría presenciar aquí esta ceremonia tradicional que con tanto brillo se celebraba en la magnífica ciudad de Barcelona. Debo este honor, en primer lugar, a la amabilidad de los distinguidos organizadores de esta fiesta, y luego a mi admiración por las grandes figuras

de la literatura catalana. Esta afición tuvo comienzo en una amistad, origen que suelen tener tantas cosas buenas en la vida; esa amistad fué la que me unió por más de medio siglo, con un ilustre letrado catalán, don Antonio Rubió y Lluch, en quien el talento, que era exímio, no era más grande que su corazón. Fué el más leal y noble amigo de Colombia y en especial, de esta ciudad, que conocía tan perfectamente, como si hubiera vivido en ella, aun cuando nunca

tuvimos la suerte de verlo entre nosotros. Daba cuenta, en primer término, de sus hombres ilustres, de las figuras más preclaras de nuestra sociedad, de las calles y plazas y monumentos; y todo ello con fervoroso afecto, hasta el punto de que me atrevería a afirmar que tres ciudades habían merecido su predilección: en primer lugar, como es natural, Barcelona, a la cual amaba con cariño filial, aun cuando no había nacido allí; en seguida Atenas, centro de sus estudios de humanista, pues él hablaba corrientemente el griego moderno; y en tercer término, esta modesta y lejana ciudad de los Andes, que le debe un homenaje de gratitud. El me puso en contacto, primero por correspondencia, y luego personalmente con los más ilustres poetas catalanes empezando por su propio padre, el venerable don Joaquín Rubió i Ors, el "Gaitero del Llobregat", que con sus cantos despertó de su sueño, cuatro veces secular, a la poesía catalana.

Recuerdo muy bien la tarde triste de otoño en que Rubió y Lluch me acompañó a visitar al inmenso poeta cuyo centenario se conmemora en este año y al cual se rinde entusiasta homenaje en esta fiesta. Yo tenía un especial motivo de agradecimiento a Mosen Jacinto Verdager, a quien debía el valioso obsequio de un ejemplar de "La Atlántida" enriquecido con su autógrafo. El contraste fué grande entre la imagen luminosa que yo llevaba en mi mente del poeta, muchas veces coronado por la gloria, y la melancólica realidad que se presentó ante mis ojos cuando me hallé en presencia de Mosen Cinto, vestido con una humilde sotana, afable y sencillo como un modesto cura de aldea.

ESTAMPES DE BUENOS AIRES: — El monumental edifici Cavanagh vist desde la Plaça San Martín
Fotog. "Ressorgiment", per Bruguera

Un amic de Catalunya: Gutierre Tibón

La Seva Obra

(Continuació)

Pobre era su residencia y lo rodeaban gentes que no podían comprenderlo. El gigante estaba vencido. Pero su rostro se iluminaba al hablar de las cosas que le habían sido tan caras, sobre todo, de la poesía. Hablamos de Asís, que yo había visitado recientemente. Como recuerdo de esa visita, me regaló un ejemplar del libro de poemas titulado "Sant Francesch", que acababa de publicar. Le enamoraba esa íntima unión del santo de Asís con todas las cosas creadas y recordaba la efusión con que debiendo someterse a un terrible cautiverio en los ojos, le suplicaba al hermano fuego que fuera compasivo con él ya que le había tenido tanto amor. Nunca volví a ver al gran poeta. Cuando después de muchos años estuve nuevamente en Barcelona, ya él había deido de existir; pero fuí a visitar el grandioso monumento que le levantó la admiración de sus compatriotas y que corresponde muy bien a la alteza del genio de aquel hino auténtico de la raza, cuya inspiración se formó de todos los jugos de su tierra natal.

Verdader surgíó a la fama en los Juegos Florales de Barcelona. El mozo desconocido, se convirtió en una gloria nacional. Pronto fué más que eso, fué una gloria mundial con la publicación de "La Atlántida". Era un titán que con sus robustos brazos, endurecidos en la lucha con la naturaleza, levantaba los enormes bloques de aquella construcción ciclónea, es decir, las resonantes y magníficas estrofas, en que la lengua catalana derramaba todos los tesoros de su vocabulario noético, poniéndose a la altura de sus hermanas las otras lenguas latinas. El esplendor descriptivo recordaba el que esmalta los "aleiandrinos centelleantes" de Víctor Hugo. Luego llegó "Canigó", leyenda pirenaica de inspiración más propia del terruño, de tonos más variados y evanescentes. Y luego "Patria", lleno de amor por la tierra natal: y los "Idilis i Cants Místics", que Menéndez Pelavo consideraba superiores a "La Atlántida", y "Flors del Calvari", en donde hay poesías que nos hacen estremecer de emoción como la titulada "El cáliz y el arpa". Este fué el legado inmortal que dejó a su patria este hijo del pueblo, que en las regiones de la poesía realizó una empresa de conquista, como la que llevaron a cabo los heroicos aventureros catalanes de la Edad Media, que en unión de un puñado de aragoneses, pasaron a oriente, establecieron el ducado de Atenas y levantaron fortalezas cuyas ruinas son todavía asombro de los viajeros.

Antonio Gómez Restrepo

FINS ací problemes de geografia, nàutics, cosmografia, cartografia (7), geografia matemàtica, realitats i fantasies de viatges, càlculs sobre l'extensió dimensional de la terra. Tot ha estat estudiat, comprovat, rectificat i ajustat a la realitat de la ciència moderna. El problema, doncs, queda esgotat.

Queda per examinar l'altre element de la qüestió: el problema de filologia

(7) Llástima que el llibre de Tibón, en aquesta part on hi hauria escaigut no parli gens, encara que hagués estat de passada com ho fa per altres coses menys importants i àdhuc a vegades completament alienes al problema central de la seva obra, dels avenços en l'art de navegar deguts a la perfecció en la construcció de bastiments que sortiren de les drassanes catalanes i altres avenços nàutics segons consta en els documents oficials de l'Arxiu de la Corona d'Aragó de Barcelona que tant utilitzà Antoni de Campmany en la seva notable obra **Memories històriques sobre la Marina, Comerç i Artes de la antiga ciutat de Barcelona** (Madrid, 1779) i de l'aportació catalana en la confecció de cartes, deguda sobretot a l'escola de cartografia de Mallorca, que tant contribuïren a fer possible el descobriment del Nou Continent, com ho reconeix amb justícia el notable historiador mexicà Carlos Pereyra el qual en el seu llibre **La conquista de las rutas oceánicas** (Madrid, 1940) afirma: "Los navegantes no habían podido aventurar expediciones fuera de las cuencas mediterráneas o de las líneas de cabotaje, mientras les faltó el auxilio de ciertos aparatos. Fué necesario que la acumulación de los conocimientos, procedentes sobre todo de Cataluña y de las Islas Baleares, llegando en el transcurso de tres siglos a Portugal, produjeran por un concurso de causas el gran adelanto técnico que acogió con su genio y favoreció con sus iniciativas el infante Don Enrique para que empezase el ciclo de las exploraciones oceánicas."

Es poc coneguda dels catalans de les generacions actuals no versats en els estudis històrics, l'esplendor que antany tingueren les nostres marines mercant i militar, que presuposaven uns grans coneixements en totes les branques de la ciència nàutica.

Donem unes quantes dades concretes que s'apartin de les frases adotzenades dels manuals d'història corrents que només ens parlen de les gèstes de la nostra marina militar sobre Roger de Llúria i la seva famosa frase.

—En temps de Jaume I el **Conqueridor** és promulgat el famós codi anomenat **Lleis del Consolat de Mar**, primera codificació de lells marítimes que existeix a Europa i que com a tal serví durant llargs segles per a regir la vida marítima entre totes les nacions.

—Ramon Llull (1235-1315), entre els seus nombrosos tractats, escriví el llibre **Art de navegar**, desgraciadament perdut. Un historiador tnat consciencós com Martín Fernández de Navarrete escriu parlant del genial i quimèric mallorquí en relació al llibre perdut: "**Pero juzgando por las doctrinas que vertió en otras**

històrica. Saber l'origen etimològic del mot Amèrica.

I comença de nou la tasca de comprovar tot el que fins ara ha estat investigat i veure si les dades que es tenen estan en ordre. I examina:

- a) Les cartes de Vespucci. Troba que no són quatre, sinó tres. Que n'hi ha d'apòcrifes. Que àdhuc en les admeses com autèntiques hi ha pa-

obras misceláneas y matemáticas no podemos dejar de admirar los sólidos principios en que fundaba el estudio de la náutica... Dijo en su "Geometría" que de ella dependía la náutica, y entre sus figuras se nota un estrolabio para conocer las horas de la noche, que dice es de muchísima utilidad para los navegantes. (Colección de los viajes y descubrimientos que hicieron los españoles desde fines del siglo XV).

R. Llull, ocupant-se segurament de l'activitat cartogràfica de catalans i mallorquins i parlant de l'art de la navegació escriu que entre els elements als quals cal que facin atenció els navegants per passar de la de cabotatge a la d'altura i poder guiar la seva derrota, destaquen **chartam, compassum, acum et stellam maris**, aixó és: carta, compàs, agulla i estrella polar. Enumeració precisa i perfecta dels mitjans nàutics utilitzats a la seva època.

—Conta Ramon Muntaner en la seva **Crònica** que quan Roger de Flor s'embarcà cap a Constantinoble (1302) portava trenta-sis veles entre galeres, llenys, naus i tarides i que aquestes veles portaven mil cinc-cents genis amb els seus cavalls i tot el seu equip. Hi havia més de quatre mil almogàvers i més de mil peons, sense comptar els galeots i mariners. Molts dels expedicionaris anaven acompanyats de les seves mullers o de les seves amigues amb els fills que d'elles tenien. El terme mitjà passa de dues centes persones per vaixell, xifra important per l'època.

—Antoni de Campmany en les seves **Memòries** i segons els documents oficials de l'Arxiu de la Corona d'Aragó per ell examinat, comprova que en 1315, les carraques construïdes a les drassanes de Barcelona —les carraques eren vaixells mercants per excel·lència— eren de dos i de tres ponts en tant que l'Ordenança de 1228 parla sols d'embarcacions de dos ponts. A finals del segle XIV es parla de navilis de tres mil salmes corresponents a quatre centes tones. En 1334 naus construïdes a Barcelona, tenien capacitat per a cinc-cents homes per vaixell. En 1353 n'hi havia que transportaven 560 persones.

—En el mateix any 1353 l'armada catalana que sortí a combatre els genovesos portava naus anomenades coques amb castells i quatre-cents combatents cada una. Mentre el rei Anfon el **Magnànim** estava en el setge de Gaeta (1435) li arribà una nau amb set-cens ballestes (**Anal**s de Boiàconrio) i que comptant-hi un centenar d'homes de tripulació, feien una capacitat per vuit-cents persones. D'aquest mateix rei es diu que posseïa una nau de quatre mil bótes, exemple que fou imitat per Venècia.

ràgrafs alterats en els qual se li fan dir coses que no ha escrit.

- b) La intervenció del cartògraf alemany Waldseemüller interpretant les cartes de Vespucci partint dels que anteriorment han associat el nom del navegant florentí amb la descoberta d'un Món Nou i suggerint que les noves terres descobertes és just que portin el nom del descobridor.

Aquesta intervenció del jove cartògraf és rica en conseqüències que cal exposar.

Contràriament a l'habitud consistent a batejar les noves terres que es descobrien amb el cognom del descobridor o conquistador o colonitzador i donar-los desinençia femenina (així per exemple

Colòmbia de Colom, Bolívia de Bolívar, Bermudaz de Bermúdez, Tasmania, de Tasman, Rhodesia de Rhodes, etc.), ¿per què el cartògraf alemany no batejà el Nou Continent feminitzant el cognom Vespucci i no l'anomena *Vespuccia* així com els països citats no es deien Cristobalia, Simonia, Juania, Abelia o Cecilia? En Waldseemüller, el patriotisme supera l'habitud. *Vespucci* era un nom d'origen llatí mentre que la llatinització *Americus* que utilitza en donar a l'estampa les cartes del florentí era, com ho nota el germanista Frederic von der Hagen, la forma llatina d'un nom d'origen teutó.

Si Waldseemüller hagués seguit

quadrant per poder mesurar l'altura dels astres i calcular així l'hora durant la nit, saber calcular la declinació del sol per poder determinar la distància del sol al pol o sigui la distància que el separa de l'equador.

Fou deixeble de Jaume Ribes un altre cartògraf notable, Gabriel Vallseca, que dibuixà en 1438 una notable carta que més tard fou comprada per Americ Vespucci per 130 escuts d'or. Les cartes de Vallseca contenen les llegendes en català. Vallseca entrà també al servei del rei de Portugal Enric **El Navegant** el qual li tingué grans miraments com a deixeble del famosíssim Jaume Ribes.

Fernández de Navarrete en el seu llibre ja citat diu que en el catàleg de la llibreria del nostre rei Martí **l'Humà** (1395-1410) figurava un **Libre sobre la carta de navegar**, un altre intitulat **Libre de les naus** i un tercer que nomia **Libre de la ordenació de la mar**, els tres en idioma català. Per aquestes obres —escrivi Carlos Pereyra— es veu la importància que els catalans donaven a la carta marina, per a la construcció de la qual hi havia tota una sèrie de preceptes reduïts a tractats.

En la Reial Cartoxa de Val de Cristo, tocant a Segorbe, hi havia en temps dels Reis Catòlics, un cèlebre pergami fet en 1413 amb la carta d'Europa i Àfrica, fins a Guinea i els confins d'Àsia. En aquest mapa, hi ha senyalat el **Riu de l'Or**. Davant la desembocadura està escrita una llegenda en català que diu: "Parti el vaixell de Jaume Ferrer per anar al Riu de l'Or, el dia de Sant Llorenç, que és a 10 d'agost, i fou l'any 1346".

Les mateixes notícies cartogràfiques es troben a l'**Atlas Català**, de la Biblioteca Nacional de París, publicat per M. J. A. Buchon. Gènova posseïa també un testimoni del viatge de Jaume Ferrer. Data de 1436, i parla d'un vaixell mallorquí que havia partit en direcció al riu **Vedamen** o **Riujaura**.

Després de Ferran **el Catòlic** i com a conseqüència de les persecucions de què foren objecte els jueus, l'escola cartogràfica de Mallorca decreix i cartògrafs i altres especialistes de qüestions nàutiques emigren a Portugal.

A més de Roger de Llúria, cal destacar com a grans marins catalans, militars o mercants, Ramon Marquet, Berenguer de Mallol, Jaume Ferrer de Blanes, etc.

Mancats de documentació i bibliografia com enç trobem, no podem aportar més dades precises, però remetem el lec-

el costum establert i batejat el Nou Continent amb el cognom del personatge que es vol immortalitzar afegint-li la desinençia en *-a* o *-ia* que li dóna el valor de "terra de" no hi hauria hagut aquest problema que ha inquietat a tants d'autors per conèixer l'etimologia del nom Amèrica.

- c) Arribat ací Tibón es troba amb les teories, que han tingut força voga —sobretot entre els filòlegs indigenistes americans en els quals un mal entès patriotisme ha superat l'objectivitat científica—, segons les quals "Amèrica no deu el seu nom a Americ que, al contrari, fou Americ qui adoptà el nom America, o sigui Amerrique o Amerisquin, que els indígenes

tor curiós sobre aquesta manifestació tan important de la nostra història a la lectura dels llibres següents —a més dels ja citats de Carlos Pereyra, Martín Fernández de Navarrete i Antoni de Campmany— els quals poden consultar-se amb profit:

Leopoldo Egüiluz y Yanguas, **Glosario etimológico de las palabras españolas (catalanas, gallegas, mallorquinas, portuguesas, valencianas y vascongadas) de origen oriental (árabe, hebreo, malayo, persa y turco)**, llibre interessantíssim d'etimologia naval que pel seu sol enunciat prova la importància que les qüestions nàutiques tenien en els països de llengua catalana.

Arnac, **Rudimientos de Cultura marítima**, Barcelona, Edit. Gallach.

(No recordem el nom de l'autor) **Fets de la marina de guerra catalana**.

Laas, W. **Die Grossen Segelschiffe. Ihre Entwicklung und Zukunft**, Berlin, 1908.

Roig, Emerèncià. **La marina catalana dels vuit-cents**, Edit. Barcino, Barcelona, 1929. "Enciclopedia Catalunya".

Gonçal de Reparaz (fill). **Història dels descobriments geogràfics**, "Col·lecció Popular Barcino".

Gonçal de Reparaz (fill). **Cataluña en los mares**, Barcelona, Edit. Labor.

Escampats per reculls i revistes hi ha quantitat d'articles i assaigs sobre problemes nàutics catalans deguts a les plomes de J. Ricart i Goral, Emerèncià Roig, Artur Masriera, etc.

Amades, Joan i Roig, Emerèncià. **Vocabulari de l'art de la navegació i de la pesca**, Barcelona, 1924.

Masriera, Arturo. **Oliendo a brea. Hombres, naves, hechos y cosas de mar de la Cataluña ochocentista**, Barcelona, Edit. Poliglota, 1926.

Roig, Emerèncià. **Blanes marítim** (Notes històriques 1860-1925) Blanes, 1924. (Biblioteca de "Recull", II).

J. Carner, **Els catalans i el comerç modern**, 1919.

Rahola, Frederic. **Del comerç i de la indústria de Catalunya** ("Geografia General de Catalunya" vol. I.), Barcelona, 1910.

Diccionari de la Llengua Catalana, Barcelona, Edit. Salvat, 1912.

Carreras i Candi. — **Ciutat de Barcelona**, Barcelona 1912 (**Geografia General de Catalunya**).

Arguello, Capitán, **El Mar**, Barcelona, Edit. Seix i Barral, 1924.

Clerc Rampal, J. **La Mer**, Edit. Larrouse, París.

—En l'any 1346 el navegant català Jaume Ferrer arribà —un segle abans que els navegants portuguesos— al **Riu d'Or**, a la costa occidental d'Àfrica, amb un **uxer**, nau impulsada pel rem i la vela.

—En 1417 el corsari català Pere Santon conduïa una nau amb una capacitat per a 500 tripulants.

—En els inventaris del rei Pere III el **Ceremoniós** (1336-1387) sobre utensilis per a la dotació de les seves galeres, inventaris efectuat en 1359, figuraven dues cartes de navegar per cada galera. Suposem que una devia ser geogràfica i l'altra nàutica, segons la divisió que fan els especialistes.

—En 1354 una **Ordenança** reial manava que totes les galeres catalanes portessin dues cartes.

—Abraham Cresques, jueu català, constructor d'astrolabis i portulans, és l'autor en 1375, d'un **Atlas** que corregint un model estranger fou després repetidament copiat per tots els cartògrafs europeus.

—Macià de Viladestes i Gabriel Vallseca (les històries espanyoles escriuen "Valseca" cosa que induïx en error i molts creuen que era espanyol), foren figures rellevants de l'escola cartogràfica mallorquina.

—És una figura de gran interès per a la cartografia i les ciències nàutiques en general i de manera especial en l'astronomia el jueu català de Mallorca Jafuda Cresques, fill d'Abraham Cresques. Es convertí al cristianisme en 1391 i prengué el nom de Jaume Ribes. Es també conegut en totes les bones històries nàutiques per "Joan Boxoler" (el jueu de les brúixoles). L'historiador portugués João de Barros diu parlant d'ell que el rei de Portugal —l'infant Don Enric— "manà venir de Mallorca a un Mestre Jácome, que feia cartes i instruments, i que li costà molt per dur-lo en aquest regne, a fi que ensenyés la seva ciència als oficials portuguesos". El monarca portugués li confià la direcció de l'Escola Nàutica de Sagres, la més famosa d'aquells temps.

Aquest cèlebre rei portugués que ha passat a la història amb el sobrenom de **El Navegant** acudí a Barcelona, Mallorca i València perquè li proporcionessin mestres cartògrafs i cartes ja fetes. Aquestes s'anaven fent i modificant a mesura que avançaven les descobertes geogràfiques i requerien una tècnica ben especial; per fer-les calia la mestria de bons coneixedors d'astronomia, de geometria, meteorologia, sondeig, tècnica de navegar, matemàtiques, conèixer el maneig del

maya-xontals donaven a les terres més altes de Nicaragua".* (8)

El nostre historiador-filòleg es deté a refutar aquesta tesi que sostingué el geòleg i naturalista anglès Tomàs Belt que fou el primer que donà la interpretació apuntada i que el seguí el geòleg i viatger Juli Marcou que la feu adoptar a la Societat Geogràfica de París i d'on la tragué Laroussé que l'escampà en el seu diccionari. Més tard aprofundiren el tema i l'error el bisbe de Yucatán, Crescenci Carrillo y Ancona i altres —en acceptar aquesta tesi sense un previ estudi crític— i finalment bastants filòlegs mayes.

Un cop ací, el camí conegut ja desbrossat, es troba altre com amb el nom Americ.

I comença ara pròpiament la gran tasca d'investigació. Si el nom Amerigo del florentí és d'origen alemany cal trobar doncs el seu equivalent actual i anar-lo seguint pas a pas, segle a segle, país per país, desfent la ruta del temps a través de la història, la geografia, la lingüística —investigant sobretot en aquesta les seves lleis morfològiques i els parentescos, creuaments i influències de les llengües primitives que han vingut d'orient i s'han anat transformant fins a arribar a les formes actuals dels idiomes europeus.

Adoptat el mètode històric a seguir, comença així: ¿Com s'explica que una família toscana del Renaixement usés el nom Amerigo d'origen genúinament germànic? (9). I troba que no és pas un fet isolat sinó força corrent en tots els pobles llatins degut que quan la invasió bàrbara al sud i l'occident d'Europa, si bé els invasors adoptaren la llengua dels vençuts els impossaren en canvi la seva onomàstica personal. Tots els noms en *-ric, -bert, -olf, -ons, -ran, -and*, etc. (10) foren introduïts en els països

(*) Cada vegada que hi haurà paràgrafs entre cometes "... " vol dir que estan traduïts literalment del text del llibre de Gutierre Tibón.

(8) No recordem on hem llegit una teoria similar, si bé difereix quant al lloc de procedència, del mot Amèrica. Segons aquesta lectura mig oblidada, quan els conquistadors espanyols arribaren a Colòmbia, els indígenes repetien amb gran freqüència la paraula *amerika* i per això els espanyols adoptaren el mot per anomenar les noves terres i per extensió anomenaren "americans" als seus pobladors.

(9) En aquesta part del seu estudi Gutierre Tibón ha posat a contribució les dades aportades pel filòleg català Joan Coromines en el seu llibre *Noms de llocs catalans d'origen germànic* (Buenos Aires, 1944).

(10) Tenint en compte que ens adrecem a un públic català prescindim de les terminacions que aquests mateixos noms prenen en les altres llengües romàniques.

llatins i adoptats definitivament en el segle VI: Enric, Frederic, Robert, Albert, Rodolf, Anfons, Ferran, Arnald... són tots de procedència germànica i actualment es coneix la morfologia i el significat de cada un d'ells.

En canvi no es coneixia, fins ara que Gutierre Tibón ens ho ha desentranat, el significat i morfologia del nom Amerigo —aquests noms germànics foren l'atinitzats en adoptar-los i a son torn, quan la descomposició del llatí per donar pas a les llengües actuals romàniques o neo-llatines, prengueren les formes actuals catalanes, franceses, romaneses, italianes, portugueses, castellanes—, els equivalents catalans del qual són Aymèrich, Aimerich i Aimeric. (11)

Exhumats tots els Aimerics cèlebres dels països llatins arriba al primer de raça germana, el rei dels gods d'Occident —Amalaric— (12) el qual regnà

(11) En aquesta primera part del llibre, veiem amb no dissimulada satisfacció com Gutierre Tibón en la seva investigació minuciosa i apassionada fa sortir nombre d'Aimerics catalans, cognoms i ciutats de la nostra terra, personatges històrics que hi han regnat amb l'equivalent d'Amalaric i amb una certa profusió els noms de "catalans" i "Catalunya" i altres dades de fets ocorreguts a casa nostra o de personatges l'acció dels quals hi ha repercutit (període visigòtic) i assenyalat entre els nostres Aimerics quins han estat escriptors i enumerat les seves obres.

(12) Les formes germàniques d'Aimeric són: *Almerich* o *Amalrich*. En la "província" de Barcelona, existeix encara un llogaret que conserva el nom pre-romànic de *El Amalrich*.

DE LA BARCELONA ANTIGA :

Carrer de les Candeles

amb plenitud del 526 al 531 en què morí assassinat a Barcelona. (13)

Aquest és el primer Amalaric que apareix a la història. D'on surt, d'un prové aquest nom?

Amalaric era fill d'Alaric II rei dels visigots (*gods d'occident*) (14) el qual regnà sobre Ibèria i Aquitània i el concebé de Teodigota, filla natural de Teodòric rei d'Itàlia que havia destronat el rei dels Hèruls, Odoacre.

Amalaric simbolitza la nova reunió en terres italoibèriques de les dues grans rames godes que s'havien separat feia prop de dos segles a les ribes del Mar Negre.

Quan nasqué Amalaric regnava a Itàlia el seu avi matern Teodòric el qual nat en 455 prop del llac Balatón (Hongria, a l'oest del Danubi) i mort son pare Teodomir el 462 en ésser derrotat per l'emperador bizantí Lleó l'havia exigit com a rehenes. Teodoric comptava llavors set anys i fou educat a la Cort de Constantinoble on el tractaren com si pertanyés a la família de l'emperador. Vint-i-sis anys més tard quan ja en tenia trenta-tres, el 488, l'emperador bizantí l'autoritza per supplantar a Itàlia el rei dels Hèruls i en 491, després de tres anys de lluita, és coronat rei dels romans. Hi regna durant 33 anys.

(13) "A Catalunya, on la vida del rei Amalaric és tallada tràgicament, el seu nom es repeteix de generació en generació; com havem vist —vegi's les notes 10 i 11 i els text de l'article que hi fa referència— el recorda fins als nostres dies el popular cognom Avmeric. També en els països de llengua d'oc, d'oïl i de sí —vull dir Itàlia— els Amaury, els Amèrics i els Amerigos conserven, en el transcurs dels segles, el record de l'infel·lic monarca visigod." (Nota de Gutierre Tibón).

(14) Els gods d'orient estengueren els seus dominis des del Bàltic al mar d'Azof i el seu imperi efímer —no s'oblidi que eren un poble nòmada que venia de l'Àsia més que no pas en só de guerra com una gran migració seguint les rutes herboses pels seus ramats i que portaven a més de les seves tendes i útils domèstics **tota la família**. No eren doncs com s'ha donat a entendre equivocadament un exèrcit de guerrers, sinó tot un poble que es desplaçava empès per la necessitat. No tingué mai fronteres ben delimitades com les dels imperis agrícoles amb població sedentària. Dominaven part del que avui és Alemanya, Àustria, Hongria, Romania, Polònia i Rússia. Més tard estengueren el seu domini sobre Itàlia i el sud-est de França (Aquitània) i d'allí saltaren a la península Ibèrica. Formaven dues rames d'una mateixa raça. Els que ocupaven les terres de l'Est d'Europa s'anomenaven *ostrogods* (gods d'orient) i *visigods* els dels país de l'oest europeu (gods d'occident). Estaven dividides per la geografia i la història a partir de mitjans de segle V i vivien sota el ceptre de dues monarquies diferents.

Itàlia era un país catòlic. Teodoric pertanyia a la famosa secta de l'arrianisme. Es casà amb la germana del rei bàrbar dels francs Clodoveu el qual en 496 s'havia convertit al cristianisme que era ja la religió de la seva esposa, la princesa Clotilde. D'aquesta unió franco-ostrogoda nasqué Amalafreda. Es la primera vegada després de segles, que a un descendent de la gran família goda se li posa com a primer component del seu nom la veu *amala*.

"El nom d'Amalaric té afinitat, que no es deu a coincidència, amb el d'altres quatre parents pròxims de Teodoric el Gran: Amalafreda, sa germana; la seva cosina Amalaberga, filla d'Amalafreda; el fill d'aquest Amalafred i, finalment, Amalafreda sa filla".

Fa notar Gutierre Tibón que, "mentre en l'onomàstica gòtica el segon component, *reiks*, que significa cabdill, és un dels més freqüents, *amala* solament es coneix en els noms d'aquests quatre membres de la mateixa família reial."

¿Quin era el motiu que influïa en Teodoric per donar als seus parents noms en els quals figurés com a primer component la veu *amala*? "El llinatge reial ostrogod, —escriu Tibón— del qual Teodoric el Gran és el més il·lustre representant, s'anomena precisament rei dels Amals". L'elecció dels elements que entraven en la composició dels noms obeïa a una intenció ben determinada, en aquella època en la qual es tenia encara coneixement exacte del significat de les veus gòtiques.

"Amalaric vol dir doncs, sempre segons l'opinió del nostre autor, *Cabdill del Amals*; Amalafreda i Amalafred, l'*Embar dels Amals*; Amalaberga, el *Refugi de's Amals* i Amalafreda, la *Verge dels Amals*."

Sabem ja quin significat tenia el mot Amal. Cal ara escatir d'on procedia i per què l'emprà Teodoric el Gran i l'imposà als seus familiars.

Entre els herois l'èndaris o històrics dels ostrogods hi havia hagut allà en el cor de l'Àsia "un heroi anomenat Amal o Amalo, del qual pretenien ésser descendents els Amals, els quals, durant segles foren rivals, en el govern de tot el poble god, d'una altra nissaga reial, la dels Balts, descendents de l'heroi Balt. Mentre aquests constituïren els sobirans ostrogods."

Ací sorgeix un interrogant: ¿Si l'heroi protector dels visigods era Amal, per què durant segles el llinatge reial deixà de posar-lo als seus descendents?

"Abans del segle Vè, l'adopció del nom de l'avantpassat epònim de la família o de la tribu estava prohibida, era "tabú", entre els pobles germànics."

Es de tothom conegut que les tribus bàrbares que formaven les diverses branques del gran poble germànic —ostrogods, visigods, suecs, vàndals, alans, francs, etc.— després de conquerir tota

Europa, en trobar-se amb una civilització sedentària molt més avançada que la seva primitiva de rude poble nòmada, en barrejar-se amb els habitants dels països conquistats, adoptaren de mica en mica els seus idiomes, costums i religió.

"Sembla que a conseqüència del seu contacte amb e's romans, entre els quals regia el costum oposat —l'*agnomen* perpetuava el nom del fundador de la família", "els germans abandonaren aquest tabú, probablement a iniciativa dels gods." (15)

Sabem ja la procedència de la veu *amala* i per què després de segles d'estar en desús entre els gods hi renaix amb el seu contacte amb e's romans.

En casar-se doncs una ostrogoda descendent de l'heroi Amal —Teodigota, filla de Teodoric rei d'Itàlia— amb el visigod Alaric II, rei d'Hispania i Aquitània, descendent de l'altre heroi god Balt, com a símbol de la nova fusió de les dues grans rames godes que feia prop de dos-cents anys que estaven separades i eren rivals, es posà al fill del matrimoni, Amalaric. Sembla que tal nom fou imposat per l'autoritat del poderós ostrogod Teodoric.

Ara ja només ens falta saber abans de passar a investigar la veu *ric* (procedent del gòtic *reiks*), segon component del mot Amalaric, què significa etimolò-

(15) Es curiosa la constatació de com en una mateixa època un mateix fet té dues significacions oposades. Mentre en els pobles germànics era tabú, abans del segle V donar el nom de l'antepassat epònim de la família o de la tribu, entre els romans, àdhuc abans de l'era cristiana, era una habitud practicada per tothom des de temps molt reculats. El cristianisme adoptà el costum substituint solament els noms pagans pels de sants sota la protecció dels quals posaven els nous nats.

gicament i com es formà la veu *amala*.

Ací cal deixar història i llegendes i entrar en el domini de la filologia. Igual que en el de la història. Gutierrez Tibón es veu obligat a un desbrossament previ del camí a seguir, examinant, analitzant i refutant les tesis i hipòtesis dels lingüistes que anteriorment a ell s'han ocupat de l'origen del nom Amèrica.

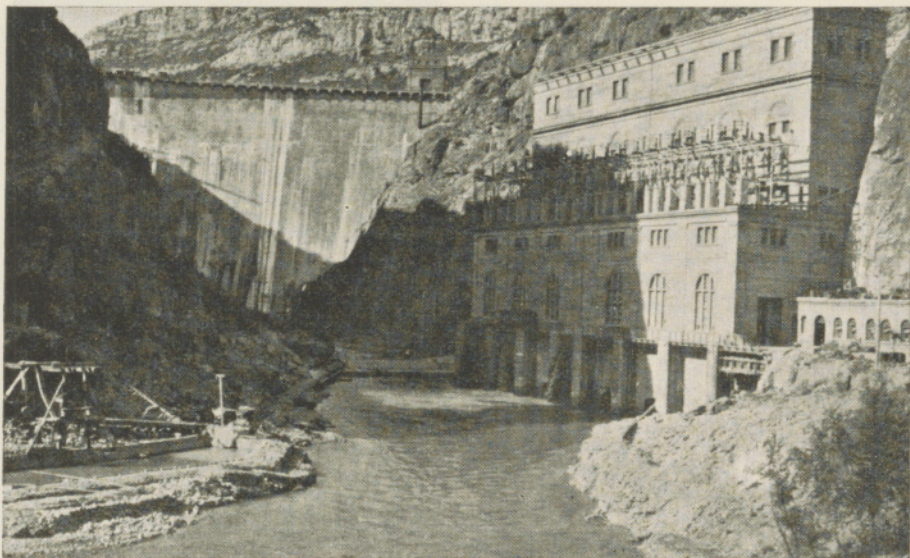
Esfondra la tesi dels que han sostingut que el nom Amèrica procedeix del germànic *amerih* derivat de Emerlin, una ocell cantor d'Alemanya i que, en conseqüència, Amèrica vol dir "el país de les aus cantores".

Destrueix així mateix la teoria simplista dels que han defensat que l'etimologia del mot Amèrica —basant-se en una errada interpretació filològica germànica— segons la qual "*amal* procedeix d'una *a* privativa i de *mal*, límit: *arico* d'una *a* emfàtica i de *rike*, poderós, significa "*poderós sense límits o omnipotent* quan "en les llengües germàniques no existeix la *a* privativa, *mal*, un punt en l'espai o en el temps no té el sentit que se li vol atribuir i que no es coneix, en els mateixos idiomes, la *a* emfàtica a la qual s'al·ludeix".

Solament troba Tibón en el cèlebre naturalista prussià Humboldt un bon camí per la incògnita del problema que tracta de resoldre. En efecte, Alexandre Humboldt en el seu llibre *Examen Critique* (16) accepta "la derivació d'Amèrica d'Amalaric, i la seva relació amb la dinastia dels Amals."

Jordi Arquer

(16) El títol exacte del llibre citat per Tibón és *Examen critique de l'histoire de la géographie du Nouveau Continent, et des progrès de l'astronomie nautique au XV et XVI siècles*. Aparegué en diversos volums durant els anys 1814 a 1834.

La presa de Camarasa als rius Noguera-Pallaresa i Segre. — Fotog. Escolà per a "Ressorgiment".

Teatre Català

LA funció d'honor que l'Art Escènic del Casal de Catalunya va dedicar al notable actor aficionat senyor Ramon Ribera, va resultar una bella festa.

L'obra que pujà a escena, "Terra Baixa", del genial Guimerà, no és pas la més apropiada perquè les innegables qualitats artístiques de Ramon Ribera puguin exterioritzar-se amb desimboltura; no obstant, aquest estudiós aficionat que n'encarnà el *Manelic* va sostenir el personatge i, en alguns moments, superà les dificultats amb veritable tremp de gran actor.

Van secundar-lo les senyores Santos, Tresols i Llaona; la senyoreta Elies, i els senyors Sabater, Silvestre, Pallàs, Santo-Ferry, Sàenz, Amengual i Escoté.

Cal esmentar el treball de la senyoreta Elies, una *Nuri* excel·lent, i el del senyor Silvestre, un *Tomàs* extraordinari que no mereix sinó lloances.

Llàstima que el final del primer acte,

d'una gran intensitat dramàtica, no pogués arribar al públic per una precipitació de l'encarregat de moure la cortina. Ens va sorprendre també, del tercer acte, l'acció dels germans *Perdigons* de traguejar del porró —que ni havia d'estar a taula—. Tanmateix "Terra Baixa" no és d'aquelles obres que reclami la col·laboració de l'actor per afegir situacions o esmenar coses que l'autor hagi preterit o oblidat. Sortir-se de l'òrbita assenyalada per l'autor és sempre blasmable; i més quan es tracta d'actors aficionats i d'obres de la categoria de "Terra Baixa".

Acabada l'obra, el senyor Ribera va rebre presents del Consell Directiu del Casal, de la Secció d'Art Escènic i d'alguns particulars. A petició del públic va fer ús de la paraula. Després d'expressar el seu agraïment, es va referir a l'esdevenidor del teatre català i de Catalunya amb uns conceptes molt justos i eloqüents.

El públic fou molt nombrós. Ja ho mereix Ramon Ribera, un dels nostres més notables i estudiosos actors.

sents amb tot l'entusiasme. Finalment digué que el triomf de Catalunya, Euzkadi i Galícia contra l'enemic comú farà encara més estreta la solidaritat dels tres pobles.

El Professor López Durà, en representació de Galícia, i Membre del Consell Executiu de Galeuzca a Mèxic, digué com desitjaven els gallecs que els catalans poguessin exercir el dret d'autodeterminació i que el mateix desitjava per als pobles d'Euzkadi i Galícia. Acabà amb tres visques a Catalunya, Euzkadi i Galícia.

Josep Carner, en nom del Consell Nacional de Catalunya, començà fent un elogi del malaguanyat President Roosevelt, recentment traspassat, i glossà l'acció política del gran paralític, de l'home eminent que va fer caminar el seu poble amb passa ferma per la defensa de la llibertat de tot el món. Remarcà el significat de l'acte dient que els catalans exiliats estem al servei del Front Nacional de Catalunya; esmentà el nom de Carles Pi i Sunyer, com a cap del moviment de reivindicació nacional i acabà dient que els catalans que ens trobem fora de la Pàtria no hem de sentir l'enyor del passat, no hem de pensar en la Catalunya d'ahir sinó que hem d'enyorar la Catalunya que desitgem, la Catalunya lliure de demà.

Un llibre del Dr. Pere Bosch Gimpera. — Dintre la Biblioteca Enciclopèdica Popular que edita la Secretaria d'Educació Pública del Govern de Mèxic, el Dr. Bosch Gimpera ha publicat un volumet amb el títol "El hombre primitivo y su cultura".

Una conferència a l'Orfeo Català. — L'historiador i filòleg Gutierrez Tibón, fill de l'Illa de Sardenya, antifeixista refugiat a Mèxic, ha donat una conferència a l'estatge de l'Orfeo Català sobre el tema "Las relaciones de Cataluña en la formación del nombre América". Féu la presentació de l'il·lustre catalanòfil Joan Gilabert, bibliotecari de l'entitat organitzadora. L'acte tingué lloc el dia 28 de març.

Un incident. — Ramon M. d'Aldasoro, conseller del Govern Basc, acudí a l'acte commemoratiu de la proclamació de la República Espanyola, organitzat pels elements de la "Junta Española de Liberación", i en aixecar-se a parlar fou esbrincat de mala manera i algú intentà d'obligar-lo a cridar un "Viva España"; d'altres volien expulsar-lo. També el senyor Miquel Santaló, que es trobava a la presidència de l'acte, obligat a cridar el "Viva España" digué que no hi tenia inconvenient però amb el ben entès que no podia significar un visca l'Espanya borbònica i tirànica. Diego Martínez Barrio va sortir en defensa, especialment del senyor Aldasoro, dient que calia deixar-lo parlar per la seva condició d'espanyol. L'acte que s'estava donant per una emissora es va haver de suspendre perquè l'escàndol va prendre proporcions extraordinàries.

Conferència de Josep Carner. — Dintre el cicle de conferències organitzat per Comunitat Catalana, sobre el tema "Galeuzca", Josep Carner va parlar de "Catalunya, els seus amics i els altres" a l'estatge de l'Orfeo Català, el dia 11 de maig.

Comitè Ibèric de Londres. — Les dificultats sorgides al Comitè Ibèric de Londres han estat resoltes satisfactòriament, i Carles Pi Sunyer, Manuel de Irujo, Cortesao i Araquistain preparen un manifest-programa.

Serra-Moret a Xile

INFORMACIONS dels diaris més importants de Xile donen compte dels actes celebrats amb motiu de l'estada en aquell país del nostre compatriota senyor Manuel Serra i Moret, membre del Consell Nacional de Catalunya, el qual ha estat rebut de manera esplèndida per la col·lectivitat catalana i els centres polítics i universitaris de la veïna República.

El Centre Català de Santiago va declarar-lo hoste d'honor i ha patrocinat nombrosos actes en els quals ha participat el senyor Serra-Moret, entre ells: un sopar de germanor la diada de Sant Jordi; la inauguració del refugi construït a la Cordillera andina per la secció catalana d'esquí; una conferència per Ràdio Catalana; l'assistència amb plena personalitat a una magna manifestació organitzada en ocasió de la caiguda de Berlín, etc.

Han celebrat actes en honor del senyor Manuel Serra-Moret: la col·lectivitat britànica, que li va oferir un sopar al Club Fènix; el Pen Club i el Rotary Club, que el van obsequiar amb àpats a llurs estatges; el Partit Socialista Català, i altres organismes. Mereix destacar-se, per la seva especial significació, la invitació i recepció organitzada pel President de la Cambra de Diputats, senyor Santandreu. A invitació d'aquest varen reunir-se a dinar al Club Unión distingides persona-

litats polítiques xilenes, i, a més del Sr. Serra-Moret, en la seva qualitat de Vicepresident del Parlament de Catalunya, els diputats catalans senyors Cunillera i Aznar i el diputat gallec senyor Suárez Picallo. A la tarda, va celebrar-se una recepció oficial al Parlament en la qual foren invitats a parlar tots els senyors esmentats i pronunciaren discursos els caps de les minories xilenes.

El senyor Serra-Moret ha rebut visites de la major part de les fraccions de catalans exiliats, entre elles el P. S. U., Unió de Rabassaires, Joventuts Socialistes, etc. Ha pronunciat dues conferències a la Universitat de Santiago sobre el tema: **La planificació econòmica i la llibertat democràtica:** 1) **En el proceso histórico contemporáneo;** 2) **En la problemática de una política económica de post-guerra;** i fou invitat a pronunciar-ne d'altres a la Universitat de Concepció.

A Valparaíso, en el local de l'Institut Comercial, dissertà Serra-Moret el dia 28 de maig sobre "Federación Europa". Acabada la conferència el senyor Serra-Moret fou obsequiat amb un cocktail d'honor pel "Círculo de la Prensa".

L'Agrupació Patriòtica Catalana de Santiago de Xile, entitat que patrocina el viatge del senyor Serra-Moret, pot estar satisfeta de la tasca duta a terme en terres xilenes per aquest destacat dirigent català a favor de Catalunya.

Noticiari de Mèxic

Del nostre corresponent

Commemoració de la segona República Catalana. — El dia 14 d'abril, organitzat per Comunitat Catalana de Mèxic i sota la presidència del Consell Nacional de Catalunya es va celebrar l'aniversari de la proclamació de la segona República Catalana amb un sopar de solidaritat nacional que tingué lloc al restaurant català "El Molino".

Feren ús de la paraula Juli de Jàuregui, en nom de la representació basca, i digué com era de ferma la solidaritat dels bascos envers els catalans i expressà la fervorosa adhesió del poble d'Euzkadi a la República Catalana, tot afegint que un cop alliberada la pàtria catalana i es torni a proclamar la República, els bascos, de prop o de lluny, hi seran pre-

ARTISTES CATALANS QUE TRIOMFEN. — En el Saló Anual d'Art de Santa Fe ha estat premiat amb la màxima distinció del certamen l'obra pictòrica de Gustau Cochet retolada "Natura morta".

Igualment F. Pascual-Ayllón acaba d'obrir el primer premi de pintura del Primer Saló d'Art de la ciutat d'Avellaneda.

No cal dir amb quina satisfacció registrem aquest doble triomf dels nostres artistes.

CONFERENCIA. — Inaugurant el cicle de conferències d'enguany, organitzat per l'Asociación Cultural de Conferencias de Rosario de Santa Fé, el nostre connacional senyor Lluís A. Santaló dissertarà el dia 19 d'aquest mes al voltant del tema: "Contribuciones de la aviación al progreso de la ciencia".

CONCURS DE SARDANISTES. — En el Casal de Catalunya; i organitzat pel Foment de la Sardana, va efectuar-se un concurs sardanista el diumenge 10 d'aquest mes.

S'hi inscriviren 4 colles, i es concediren dos primers premis a les que duïen els noms: "Es veu que sí" i "Empordanesos", dirigides respectivament pels senyors Francesc Mateu i Pau Borràs.

Notícies

Demés de les dues sardanes de concurs se n'excutaren quatre més, totes a càrrec de la Cobla Empordanesa que dirigeix el senyor Joaquim Gispert.

Un jurat presidit pel senyor Miquel Gispert i integrat, demés, pels senyors Pere Seras, H. Nadal i Mallol, Feliu Llinàs i Enric Mestres fou encarregat de discernir els premis.

La festa va resultar esplèndida, emmarcada per una gran concurrència.

FESTA FOLKLORICA. — Per el diumenge primer de juliol està anunciada la primera festa d'enguany de l'Esbart Infantil del Casal de Catalunya que dirigeix el senyor Ramon Mas.

Com de costum, el programa a desenvolupar-se està integrat per cançons i danses populars, dites i corrandes, escenificacions de contes i adaptacions d'obres d'autors reputats.

L'acte començarà a les cinc de la tarda.

TRASPAS. — A Santiago de Xile, ha mort suara el ferm patriota català, senyor Lluís Bru i Jardí, qui va ocupar, per elecció popular, una banca de diputat al Parlament de la nostra pàtria.

L'acte del seu enterament va consti-

tuir una gran manifestació de condolença. Hi assistiren les figures més representatives de la collectivitat catalana de Santiago. L'ex-conseller de la Generalitat de Catalunya, senyor Serra-Moret, que es trobava allí, presidí el dol.

"Ressorgiment" s'associa al dol dels germans de Santiago i expressa als familiars de Bru i Jardí el seu sentiment.

AGRUPACIO DE CATALANS DE L'URUGUAI. — Amb aquest nom s'ha constituït a Montevideu una nova entitat catalana de caràcter patriòtic. El manifest amb què es presenten diu que els mou el desig de cooperar a l'obra de dignificació catalana i d'alliberament nacional. "L'Agrupació de Catalans de l'Uruguai recolzarà en tot allò que li sigui possible, l'acció del Consell Nacional de Catalunya la presidència del qual exerceix la venerable figura de Carles Pi i Sunyer, assistida i acompanyada d'homes d'un prestigi moral i patriòtic que està per damunt de tot dubte."

La Comissió Directiva és formada pels següents connacionals: Joan Serra, president; Pere Rafeques, secretari, i Joaquim Miquel, Josep Brió Alban Rosell, Joan Masalles i Josep Valls.

Agraïm la calorosa salutació que ens han adreçat i els desitgem encert i èxits en llur comesa.

EL SIMBOL D' AQUESTA MARCA

empara la més alta qualitat en falxes i cotilles de vestir i en falxes d'indole medicinal (estómac caigut, ronyó mòbil, obesitat, operats, maternitat, etc.) La **Casa Porta**, pel seu prestigi i seriositat, és l'establiment de confiança, no tan sols en falxes de tota mena, sinó també en articles ortopèdics, **Mitges i benes elàstiques, braguers per a les hèrnies, espatlleres, etc.**

Sol·liciti Catalègs i Preus

Antigua
Casa PORTA

SARMIENTO 1185

HOSTERIA VILLA ANITA

Magnífica vista panoràmica de les muntanyes - Prop l'Estació del F. C. Golf Club "La Cumbre", l'Església, Correu i Confiteria.

Lloc ideal per al repòs, istiu i hi-vern.

Magí A. Mas
LA CUMBRE
F. C. del Estado
Serres de Córdoba.

GRAN HOTEL CORTÉS

Gerrito 308 cant. Sarmiento
U. T. 35-2413 - BUENOS AIRES

Habitacions i departaments amb bany particular.
Esplèndid menjador en el primer pis,
sobre la Gran Avinguda «9 de Julio».

Atès pel seu amo.

PENSIÓ COMPLETA, de \$ 5 a 8 PER DIA

EMÍLIA LLORENS

ARQUITECTE

Alberto Vignes 1265

U. T. 658 (Haedo) 1001 **HAEDO F.C.O.**

Confiteria «La Rambla»

U. T. 35-0195

SALAS GERMANS I Cía.
FÀBRICA DE DOLÇOS

U. T. 35 0195

861 - Sarmiento - 861

Elaboració Diària d'ESPECIALITATS CATALANES:

*Braços de Gitano - Biscuits de la Reina - Palos de Jacob
Merengues - Persianes*

BOMBONERIA FINA - SERVEI DE LUNCH

Per cada Festa un Producte Especial

ELS NOSTRES TORTELLS SÓN UNA DELÍCIA

Comandes per a la Ciutat i per a l'Interior de la República

ATENEM ENCÀRRECS PER TELÈFON

"La Casa de los Tornillos"

JOAN RUSSINYOL

IMPORTACIÓ

UNA ORGANITZACIÓ AL SERVEI DE TOTES LES INDÚSTRIES

Alumini	Bronze	Coure
Corretges	Canons	Acers
Robineteria	Per a vapor, aigua i gas	Metall blanc
Vàlvules	Bombes	Niquel
Empaquetadures	Gomes	Pedres esmeril
	Politges	

GRAN ASSORTIT EN METALLS I EINES

per a Tècnics, Mecànics i Industrials

PERNS, CARGOLS i FEMELLES

de Ferro, Acer i Bronze en tots els passos

AMERICANS, ANGLESES i METRICS

Tot el necessari per a Foradar, Roscar i Ajustar
EL MILLOR SERVEI EN EL MENOR TEMPS

Casa Central:
Sarmiento i Montevideo

U.T. 35, 3016 - 17 - 18
BUENOS AIRES

Sucursal:
Rivadavia 353

Tel. 8661
CORDOBA

Dipòsit: CHARCAS 1679

Dr. Joan Llorens

ADVOCAT

ESMERALDA 155, 4art. pis

U.T. 34, Defensa, 4824

Buenos Aires

Hores de consulta: de 11 a 12 i de 16 a 18

Consultes gratuïtes per als socis del «Casal de
Catalunya» els dimarts i dijous.

JUVEN'S

para el gentleman

HA INAUGURAT LA SEVA

GRAN CASA CENTRAL I OBRADORS

PER A MILLOR SERVIR ALS SEUS AMICS

Planta industrial totalment nova i a la vista

Camises "GRIMAU" i Sastreria "JUVEN'S"
a mida i de confecció fina

Capells "Charmex"

CORBATES - PERFUMERIA - ESPORT - CALÇATS

≡ CREDITS ≡

SCARSELLA, GRIMAU & CIA.

• ROSARIO
• CORDOBA

BARTOLOMÉ MITRE 757
34 - Defensa - 9817
BUENOS AIRES

SANTA FE •
MENDOZA •